

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”
Mitropolia Moldovei și Bucovinei
Asociația de Filologie și Hermeneutică Biblică din România
Institutul de Filologie Română „A. Philippide”

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL
**„EXPLORĂRI ÎN TRADIȚIA BIBLICĂ
ROMÂNEASCĂ ȘI EUROPEANĂ”**
Ediția a IX-a

PROGRAM

Iași, 9-11 mai 2019

Joi, 9 mai 2019
Orele 9.00-13.00

Deschiderea lucrărilor simpozionului
Sala „Justin Moisescu”, Palatul Mitropolitan

9.00-10.00

Alocuțiuni

- Î.P.S. dr. Teofan SAVU, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei
Prof. dr. Mihaela ONOFREI, Ordonator de credite al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Prof. dr. Ionel MANGALAGIU, Prorector pentru programe de cercetare științifică și transfer de cunoștințe, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Prof. dr. Adriana ZAIȚ, Director al Departamentului Științe Socio-Umane, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Pr. prof. dr. Ion VICOVAN, Decan al Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Prof. dr. Eugen MUNTEANU, Coordonator al Centrului de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum” (moderator)

10.00-13.00

Conferințe în plen

- 10.00-10.50** Michael METZELTIN (Österreichische Akademie der Wissenschaften),
Cu ce probleme se confruntă un romanist când se ocupă de glose medievale timpurii

10.50-11.20 Pauză de cafea

- 11.20-12.10** Andrés Enrique ARIAS (Universitat de les Illes Balears), *New resources for the study of Biblical translation in Medieval and Early Modern Spanish*

- 12.10-13.00** Andrei EȘANU, Valentina EȘANU (Academia de Științe a Moldovei),
Mitropolitul Dosoftei, Episcopul Mitrofan și Biblia de la București 1688

* * *

13.30-14.30

Masa de prânz
(Colegiul „Sfântul Nicolae”)

Joi, 9 mai 2019
Orele 15.00-19.30

Problematica filologică. Istoria receptării textului sacru
Sala „Sinaxar”, Muzeul Mitropolitan

Moderatori:
Felicia DUMAS, Ana-Maria GÎNSAC

- 15.00-15.30** Georgiy MOLKOV, Kira KOVALENKO, Valeria KOLOSOVA (Russian Academy of Sciences, Sankt Peterburg), *Plant names in the Church Slavonic Gospels: lexical variations*
- 15.30-16.00** Svetlana NASAKINA (Odessa State Agrarian University), *Biblical Characters in Ships Names in the XIX-th century*
- 16.00-16.30** George-Codruț ȚAPCIUC (cercetător independent), *Motivul soarelui în teologia psalmilor*
- 16.30-17.00** Daniel OLARIU (Hebrew University of Jerusalem), *How does a Reviser work? Insights from Theodotion's Recension of Daniel*

17.00-17.30 Pauză de cafea

- 17.30-18.00** Felicia DUMAS (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Autorité et notoriété d'une traduction. Quelques réflexions sur la traduction française du Psautier par le père archimandrite Placide Deseille*
- 18.00-18.30** Onisim LEHACI (Universitatea din București), *On the Prophet as a Social Role: Is Jesus a Prophet? – A Cognitive Semantic Analysis*
- 18.30-19.00** Andrei SĂLĂVĂSTRU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Removing the King: Biblical Imagery and the Defiance of Royal Power in Huguenot Political Literature during the French Wars of Religion*
- 19.00-19.30** Laurențiu MOȚ (Universitatea Adventus, Cernica), *“This Generation Shall Not Pass” or the Nearness of the Second Coming According to Jesus*

* * *

19.30 – Cina festivă
(Colegiul „Sfântul Nicolae”)
Vineri, 10 mai 2019

Orele 9.00-13.30

Conferințe în plen

Sala „Sinaxar”, Muzeul Mitropolitan

Moderator:

Eugen MUNTEANU

09.00-09.30 Wolfgang DAHMEN (Friedrich-Schiller-Universität Jena), *Date noi despre reflectarea Bibliei de la București (1688) într-o tipăritură germană de la 1766*

09.30-10.00 Eugen MUNTEANU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Comentariu filologic-lingvistic asupra textelor în limba română dintr-o tipăritură germană de la 1766*

10.00-10.30 Alin-Mihai GHERMAN (Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia), *Eminescu și Biblia*

10.30-11.00 Prezentări de cărți

Noul Testament. Ediția Dumitru Cornilescu Revizuită, București, Societatea Biblică Interconfesională din România, 2019, 330 p.

Biblia după textul ebraic. Exodul. Leviticul. Ediție îngrijită de Francisca Băltăceanu și Monica Broșteanu. Traducere, studii introductive și note de Maria Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Melania Bădic, Emanuel Coțac, Octavian Florescu, Victor-Lucian Georgescu, Cristinel Iatan, Alexandru Mihăilă, Delia Mihăilă, Ovidiu Pietrăreanu, Tarciziu-Hristofor Șerban, Silviu Tatu, Cătălin Vatamanu. București, Editura Humanitas, 2019, 480 p.

Prezintă: Eugen Munteanu, Emanuel Coțac

11.00-11.30 Pauză de cafea

11.30-13.30 Masă rotundă

Dicționarele limbii române ca instrumente pentru studiul filologic al textelor scripturale

Gabriela HAJA (moderator)

(Institutul de Filologie Română „A. Philippide”)

13.30-14.30

Masa de prânz

(Colegiul „Sfântul Nicolae”)

Vineri, 10 mai 2019

Sala „Sinaxar”, Muzeul Mitropolitan

15.00-15.50

Conferință plenară

Contribuția cântării de strană la formarea limbii române literare

susținută de

Vasile VASILE
(Universitatea Națională de Muzică din București)

Vineri, 10 mai 2019
Orele 16.00-19.30

Problematica filologică și traductologică
Sala „Sinaxar”, Muzeul Mitropolitan

Moderatori:
Emanuel CONȚAC, Mădălina UNGUREANU

16.00-16.30 Emanuel CONȚAC (Institutul Teologic Pentecostal, București),
Importanța consecvenței în procesul de traducere a Bibliei

16.30-17.00 Cătălin VARGA, Mihai CIORNOVALIC (Universitatea „Babeș-Bolyai”,
Cluj-Napoca), *Ungerea din Betania (Ioan 12,1-8) din perspectiva criticii textuale. Între
nevoia unei reconstrucții textuale și traducerea acurată a pericopei*

17.00-17.30 Pauză de cafea

17.30-18.00 Claudiu COMAN (cercetător independent), *Ipotetica referire lucanică la
Gal. 2,4-5 în Fapte 15,5. O nouă posibilitate?*

18.00-18.30 Ioan Ștefan HAPLEA (Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu
Hațieganu”, Cluj-Napoca), *Patologia biblică schechin și variantele sale de traducere*

18.30-19.00 Florin PURICE (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași),
עֲלֵה-הַגְּדִיָּתָא în titlurile Psalmilor

19.00-19.30 Mihai Valentin VLADIMIRESCU (Universitatea din Craiova), *United
Bible Societies. Cooperare interconfesională în traducerea Bibliei*

* * *

19.30 – Cină
Colegiul „Sfântul Nicolae”

Vineri, 10 mai 2019

Orele 16.00-19.30

Istoria receptării textului sacru
Sala „Ecclesia”, Muzeul Mitropolitan

Moderatori:

Alin-Mihai GHERMAN, Maria MORUZ

16.00-16.30 Mariana NASTASIA (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași),
Preliminarii la o cercetare istorică a inseratelor biblice în literatura română veche (sec. XVI-XVIII)

16.30-17.00 Iraidă CONDREA (Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău), *Ediții bilingve de texte religioase, publicate la Chișinău în secolul al XIX-lea*

17.00-17.30 Pauză de cafea

17.30-18.00 Gheorghe COLȚUN (Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău),
Valori lexico-gramaticale ale frazeologismelor care conțin lexemul „inimă” în limba română contemporană în comparație cu cele din textul biblic

18.00-18.30 Mioara DRAGOMIR (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”),
Episodul Avraam și Sara și arătarea Sfintei Treimi la stejarul din Mamvri, în traducerea biblice din ms. 45, ms. 4389, Biblia de la 1688 și în traducerea Hronograf den începutul lumii din ms. 3517 (cca 1658-1661)

18.30-19.00 Ștefan ȘUTEU (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca), *Despre numele divine din Istoria ieroglifică (1705) (II)*

19.00-19.30 Iosif CAMARĂ (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Noul Testament de la Neamț (1818)*

* * *

19.30 – Cină
Colegiul „Sfântul Nicolae”

Sâmbătă, 11 mai 2019

Orele 9.00-13.30

Istoria receptării textelor sacre
Sala „Sinaxar”, Muzeul Mitropolitan

Moderatori:

Cosmin PRICOP, Iosif CAMARĂ

- 9.00-9.30** Imola-Ágnes FARKAS (Universitatea „Babeş-Bolyai”, Cluj-Napoca), *Cognate object constructions in two successive biblical versions*
- 9.30-10.00** Cristiana ARGHIRE (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Parrhêsia – avataruri lexicologice, literare și filosofice*
- 10.00-10.30** Constanța BURLACU (University of Oxford), *Translation and Circulation of the Romanian Psalter Text in Transylvania, Moldova and Wallachia in the 16th and 17th Centuries*
- 10.30-11.00** Anca CRIVĂȚ (Universitatea din București), *Don Quichotte – lecteur de la Bible*

11.00-11.30 Pauză de cafea

- 11.30-12.00** Ilie MELNICIUC-PUICĂ (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Textele reproduse în pictura bisericească moldovenească a Sfinților Apostoli*
- 12.00-12.30** Cosmin PRICOP (Universitatea din București / Colegiul Noua Europă), *Receptarea textelor biblice în rugăciunile slujbei ortodoxe a Logodnei*
- 12.30-13.00** Daniel CAMARĂ (Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia), *Dimensiunea educativă a cântărilor cu text biblic din manualele românești de educație muzicală*
- 13.00-13.30** Elena Carmen LARCO (cercetător independent), *Considerații privind concepția occidentală și orientală asupra rugăciunii în literatura rusă și americană*

* * *

13.30-14.00 Închiderea lucrărilor Simpozionului

Sala „Sinaxar”, Muzeul Mitropolitan

Adunarea Generală a

Asociației de Filologie și Hermeneutică Biblică din România

Sâmbătă, 11 mai 2019

Orele 9.00-13.30

Hermeneutică biblică

Sala „Ecclesia”, Muzeul Mitropolitan

Moderatori:

George-Codruț ȚAPCIUC, Claudiu COMAN

9.00-9.30 Mihaela MARIN (Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române), *O abordare lingvistică a două concepte fundamentale prezente în textul biblic: binele și răul*

9.30-10.00 Ana BOBU (cercetător independent), *Hermeneutica termenului biblic adevăr*

10.00-10.30 Simion ANĂSTĂSOAIE (Universitatea din București), *Romani 1,19 – Revelația divină în mărturiile arheologice și mărturisirea liturgică*

10.30-11.00 Eusebiu BORCA (Centrul Universitar Nord Baia Mare), *O exegeză bristologică a bătăliei de la Rafidim (Iș. 17,8-16)*

11.00-11.30 Pauză de cafea

11.30-12.00 Caesar-Silviu ARONEȚ (Universitatea din București), *Tatăl nostru, Paracletul și ierarhia primelor comunități creștine*

12.00-12.30 Oana Raluca MOCEAN (PLEȘA) (Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia), *Noi perspective hermenentice cu privire la parabolele biblice de la Lc. 16,19-31 și Mt. 25,31-46*

12.30-13.00 Călin POPESCU (Seminarul Teologic Ortodox „Neagoe Vodă Basarab” Curtea de Argeș), *Umbre sau doctori în Ps. 87,11?*

13.00-13.30 Silviu LUPAȘCU (Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați), *Narratives of Love and Ethics in Hasidism*

* * *

13.30-14.00 Închiderea lucrărilor Simpozionului

Sala „Sinaxar”, Muzeul Mitropolitan

Adunarea Generală a

Asociației de Filologie și Hermeneutică Biblică din România

Participanți

- Simion ANĂSTĂSOAIE:** drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din București.
- Cristiana ARGHIRE:** dr., Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- Andrés Enrique ARIAS:** dr., prof. univ., Departament de Filologia Espanyola, Moderna i Clàssica, Universitat de les Illes Balears.
- Caesar-Silviu ARONEȚ:** masterand, Facultatea de Litere, Universitatea din București.
- Ana BOBU:** dr., cercetător independent, Iași.
- Eusebiu BORCA:** dr., lect. univ., Facultatea de Litere, Centrul Universitar Nord Baia Mare, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca.
- Constanța BURLACU:** DPhil Candidate, Faculty of Medieval and Modern Languages, University of Oxford.
- Daniel CAMARĂ:** drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
- Iosif CAMARĂ:** dr., asistent de cercetare, Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”, Departamentul Științe Socio-Umane, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- Mihai CIORNOVALIC:** drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.
- Gheorghe COLȚUN:** dr. hab., prof. univ., Departamentul Limbă Română, Lingvistică Generală și Limbi Clasice, Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.
- Claudiu COMAN:** M.A., cercetător independent, Iași.
- Iraida CONDREA:** dr. hab., prof. univ., Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.
- Emanuel CONȚAC:** dr., conf. univ., Institutul Teologic Penticostal, București.
- Anca CRIVĂȚ:** dr., prof. univ., Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București.
- Wolfgang DAHMEN:** dr., prof. univ., dr. h.c., Institut für Romanistik, Friedrich-Schiller-Universität Jena.
- Mioara DRAGOMIR:** dr., cercetător științific principal I, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.
- Felicia DUMAS:** dr. hab., prof. univ., Departamentul de Limbi și Literaturi Străine, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- Andrei EȘANU:** dr. hab., prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Moldovei.

- Valentina EȘANU:** dr. hab., cercetător științific, Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei.
- Imola-Ágnes FARKAS:** dr., lect. univ., Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.
- Alin-Mihai GHERMAN:** dr., prof. univ., Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
- Ana-Maria GÎNSAC:** dr., cercetător științific II, Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”, Departamentul Științe Socio-Umane, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- Gabriela HAJA:** dr., cercetător științific principal I, Departamentul de lexicologie–lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.
- Ioan Ștefan HAPLEA:** medic rezident, Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca.
- Valeria KOLOSOVA:** senior research fellow, Institute for Linguistic Studies, Russian Academy of Sciences.
- Kira KOVALENKO:** junior research fellow, Institute for Linguistic Studies, Russian Academy of Sciences.
- Elena Carmen LARCO:** cercetător independent, Iași.
- Onisim LEHACI:** drd., Școala Doctorală „Limbi și Identități Culturale”, Universitatea din București.
- Silviu LUPAȘCU:** dr., prof. univ., Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați.
- Mihaela MARIN:** dr., cercetător științific III, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române.
- Ilie MELNICIUC-PUICĂ:** dr., conf. univ., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- Michael METZELTIN:** dr., prof. univ., dr. h.c., acad., Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Oana Raluca MOCEAN (PLEȘA):** drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
- Georgiy MOLKOV:** research fellow, Institute for Linguistic Studies, Russian Academy of Sciences
- Maria MORUZ:** dr., cercetător științific III, Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”, Departamentul Științe Socio-Umane, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- Laurențiu MOȚ:** dr., conf. univ., Universitatea Adventus, Cernica.
- Eugen MUNTEANU:** dr., prof. univ., Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

- Svetlana NASAKINA:** PhD., Associate Professor, Department of Ukrainian and Foreign Languages, Odessa State Agrarian University.
- Mariana NASTASIA:** drd., Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
- Daniel OLARIU:** drd., Bible Department, Faculty of Humanities, Hebrew University of Jerusalem, Israel.
- Călin POPESCU:** dr., Seminarul Teologic Ortodox „Neagoe Vodă Basarab” Curtea de Argeș.
- Cosmin PRICOP:** dr., asist. univ., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din București / Colegiul Noua Europă.
- Florin PURICE:** drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
- Andrei SĂLĂVĂSTRU:** dr., cercetător științific III, Departamentul Științe Socio-Umane, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- George-Codruț ȚAPCIUC:** dr., cercetător independent, München.
- Ștefan ȘUTEU:** drd., Școala Doctorală „Paradigma europeană”, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.
- Mădălina UNGUREANU:** dr., cercetător științific II, Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”, Departamentul Științe Socio-Umane, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- Cătălin VARGA:** drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.
- Vasile VASILE:** dr., prof. univ., Universitatea Națională de Muzică din București.
- Mihai Valentin VLADIMIRESCU:** dr. hab., prof. univ., Facultatea de Litere, Universitatea din Craiova.

Comitetul științific

Prof. dr. Eugen MUNTEANU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, președinte)
Prof. dr. Andrei PLEȘU (Colegiul „Noua Europă”, București)
Prof. dr. Gheorghe CHIVU (Universitatea din București)
Prof. dr. Ioana COSTA (Universitatea din București)
Prof. dr. Rodica ZAFIU (Universitatea din București)
Prof. dr. Mihai MORARU (Universitatea din București)
Pr. prof. dr. Gheorghe POPA (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)
Prof. dr. Mihaela PARASCHIV (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)
Conf. dr. Wilhelm TAUWINKL (Universitatea din București)
Pr. dr. Dragoș BAHRIM (Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași)
Dr. Ana-Maria GÎNSAC, CS II (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)
Dr. Mădălina UNGUREANU, CS II (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)
Dr. Maria MORUZ, CS III (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)
Dr. Ana CATANĂ-SPENCHIU, CS (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)
Dr. Iosif CAMARĂ (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)

Comitetul de organizare

Dr. Iosif CAMARĂ (secretar)
Arhim. dr. Hrisostom RĂDĂȘANU
Dr. Ana CATANĂ-SPENCHIU
Dr. Mioara DRAGOMIR
Dr. Ana-Maria GÎNSAC
Dr. Maria MORUZ
Drd. Mariana NASTASIA
Dr. Mădălina UNGUREANU

Secretariatul simpozionului: simpozionmld@gmail.com
Persoană de contact: dr. Iosif Camară (tel.: 0757 142 997)